

Reactie op voorstel van wet “vrijstelling leerplicht bij richtingbezwaren”

“Wil de wetgever echt meer discriminatie van richtingbezwaarden? Wat een slecht voorstel!” schoot door mij heen, de conceptwet lezende. De voorgestelde wettekst is doorspekt met tegenstellingen, onduidelijkheden en ronduit schendingen van rechten van richtingbezwaarden én hun kinderen, onder het mom van “het leerrecht van het kind waarborgen”. Leerrecht van kinderen kan juist sterk worden verbeterd door het breder toestaan van thuisonderwijs met toezicht op basis van vertrouwen.

Willekeur

Volgens het EVRM, art 2. “*eerbiedigt de Staat het recht van ouders om zich van die opvoeding en van dat onderwijs te verzekeren, die overeenstemmen met hun eigen godsdienstige en filosofische overtuigingen.*” In Nederland is en wordt dit voor ouders steeds lastiger. Bestaande scholen met een richting dragen deze steeds vaker niet meer uit. Zelf een school stichten in je richting is onmogelijk, ondanks nieuwe wetgeving¹ op dit gebied. Een nieuwe school hoeft geen erkende richting meer te hebben, maar moet wel voldoende belangstelling aantonen. Je moet minimaal starten met 200 (!) leerlingen, in krimpregio’s kan deze stichtingsnorm zelfs hoger uitvallen. Enige optie die overblijft voor ouders die goed onderwijs willen voor hun kinderen verweven met hun religie en opvoeding, is zich beroepen op richtingbezwaren via 5b. En dan zelf dit onderwijs realiseren. Dankzij jurisprudentie rondom art. 5b worden ‘richtingbezwaarden’ reeds gediscrimineerd. De bewijslast wordt omgedraaid, dwingt de richtingbezwaarde voor menig instantie haar religie kenbaar te maken, verwerking hiervan te accepteren (in strijd privacy wetgeving), krijgt bedreigingen met zorgmeldingen, wordt beledigd door de rechterlijke macht die doodleuk opschrijft dat het je als ouder vrij staat naar art. 23, om zelf een school op te richten en rechters die zorgvuldig gemotiveerde bezwaren afdoen met “*niet zijn aan te merken als overwegende bedenkingen omdat ze niet toereikend gemotiveerd zijn.*” Zo is élk bezwaar eenvoudig af te serveren, en is art. 23 een dode letter in de wet geworden.

De overheid doet hier wat haar in art. 3:3 Awb verboden is. De conceptwet is helemaal niet bedoeld om het recht op onderwijs veilig te stellen maar slechts om de toegang tot art. 5 b nog verder af te knellen, dus om de huidige kleine groep thuisonderwijzers nog kleiner te maken en Art. 23 vrijheid van onderwijs impliciet te elimineren.

Huidige problemen met 5b worden niet opgelost

Zo moeten de ouders voordat zij hun kennisgeving ook maar mogen insturen, eerst een verklaring van geen bezwaar van de onderwijsinspectie zien te krijgen. De wet bevat geen enkele rechtsbescherming voor de ouders die regelt dat de inspectie op tijd, redelijk en zonder vooroordeel het ingediende verzoek afhandelt. En wat nu precies de eisen zijn van bijvoorbeeld het gevraagde onderwijsplan. Dus door te vertragen, te traineren, kan de inspectie het de ouders onmogelijk maken überhaupt een verklaring in te dienen. En notabene, volgt na deze inspanning, alsnog de beoordeling of de richtingbezwaren wel toereikend zijn. Want in het wetsvoorstel staat duidelijk vermeld dat de beoordeling van de richtingbezwaren door de LPA ongewijzigd blijft: “*Dit betreft de huidige systematiek, en deze blijft met dit wetsvoorstel gehandhaafd.*” Dus ondanks allerlei extra inspanningen loop je als ouder alsnog het risico dat de LPA je ‘beroep’ afwijst. Een zeer onredelijk effect van deze wet.

Plus het feit dat het gehele voorstel continue van een “beroep op” spreekt, terwijl het een “kennisgeving” is! Want met overwegende richtingbezwaren komt de vrijstelling van de leerplicht je van rechtswege toe. Dus op dit punt is het een zeer krom voorstel en is het geen oplossing voor huidige misstanden met de willekeurige behandeling van de kennisgeving door gemeenten en rechters.

¹ wetsvoorstel Meer Ruimte voor Nieuwe Scholen

Staat de conceptwet in redelijke verhouding tot het beoogde doel?

Het beoogde doel van dit wetsvoorstel is *“om zeker te stellen dat ieder kind het recht op onderwijs niet wordt ontzegd en om waarborgen te bieden voor onderwijs van voldoende kwaliteit voor alle jongeren.”*

Vreemd is dat de MvT geen eerdere evaluaties van 5b aanhaalt van overheidswege. Daaruit bleek juist dat de meeste ‘5b kinderen’ gemiddeld duidelijk bovengemiddeld presteren en dat de meeste van hen daadwerkelijk onderwijs genieten. Dus als we weten dat het doel al is bereikt, dan staat deze wet niet in redelijke verhouding tot het beoogde doel. Om aan thuisonderwijzers dezelfde plichten op te leggen als scholen gaat veel te ver, is eenzijdig en is geheel overbodig. Daar zijn genoeg andere, meer eenvoudige methodes voor, zoals zelfregulering via een keurmerk, delen van jaarlijkse prestaties, delen van een toegekend diploma, etc. Het voorstel gaat geheel voorbij aan de voordelen van de kleinschaligheid van thuisonderwijs.

De conceptwet bevat vele beperkende bepalingen, die in strijd zijn met onze grondwetten. O.a. uit artikel 8 EVRM volgt dat eenieder recht heeft op eerbiediging van zijn privéleven en familie- en gezinsleven (‘private and family life’) en dat inmenging daarin van enig openbaar gezag slechts is toegestaan voor zover die inmenging bij de wet is voorzien en **noodzakelijk** (!) is in een democratische samenleving. Vele restricties in de concept wet zijn niet noodzakelijk, en kunnen anders opgelost worden. Ook geeft de conceptwet, de ouders geen enkele handreiking om ze te helpen het beoogde doel te bereiken. De wetgever kan alleen schieten met eisen.

Dat er -in het geval van verruiming op het recht van thuisonderwijs- toezicht komt, vind ik niet meer dan redelijk. Maar de gekozen vorm vind ik voor de beoogde (piep-)kleine groep, schieten met een kanon op een mug.

Problemen met de wet, in strijd met onze grondwetten

Art 1, gelijke behandeling en discriminatieverbod.

“De voertaal. Het wetsvoorstel stelt dat de voertaal van het onderwijs Nederlands is, net als in het regulier onderwijs.” Echter reeds in het regulier onderwijs, bestaat er zoiets als tweetalig onderwijs, wat enorm in opkomst is. Echter richtingbezwaarden mogen dit niet? Dit is regelrechte discriminatie, en betekent een vermindering van de kansen van onze kinderen.

Ook de eis in art. 15 e. is ronduit discriminerend. *“Degene die het onderwijs verzorgt... c. beschikt over een bewijsstuk waaruit blijkt dat hij de Nederlandse taal beheerst op ten minste B2- of 3F-niveau.”* Dus voor expats, en andere Nederlanders die onze taal niet machtig zijn, is het hierdoor verboden om zich te beroepen op richtingbezwaren en dus verboden hun kinderen thuisonderwijs te geven.

“Indien door de ouder aan alle voorschriften voor een beroep op vrijstelling is voldaan, rust op de ouder de plicht om onderwijs te verzorgen. Onder onderwijs wordt in dit wetsvoorstel verstaan het onderwijs dat thuis wordt verzorgd door de ouder of ouders.” Waarom mogen richtingbezwaarden geen derden inhuren of materialen gebruiken? Ouders van kinderen die naar school gaan, huren desgewenst ook huiswerkbegeleiding in; dat verbiedt u toch ook niet?

“De locatie. Dit wetsvoorstel regelt dat het onderwijs in overwegende mate bij de ouders thuis wordt gegeven. De vrijstelling betreft namelijk overwegende bezwaren tegen de richting van alle nabijgelegen scholen en is niet bedoeld om ruimte te bieden voor bijvoorbeeld wereldreizen of een trekkend bestaan. Wel kan er sprake zijn van excursies, incidentele samenwerking met andere gezinnen, of een leerruimte die zich buiten de woning bevindt.” Worden anderen dusdanig

gediscrimineerd dat zij een verbod op samenwerking krijgen? Dit is indirect een huisarrest en gaat veel te ver als bepaling voor in een wet. Dit is overigens ook in strijd met art. 2 Nederlanderschap; vreemdeling; uitlevering; recht tot verlaten van land (en dus Art 13 EVRM²). Niemand kan iemand, dus ook richtingbezwaarden verbieden het land te verlaten, òf zich te verplaatsen tijdens “schooltijden”. Als het geen concept wettekst was geweest, was het hilarisch geweest, maar nu is het een triest voorbeeld van het algehele wantrouwen dat het voorstel uitademt.

Art. 6 Vrijheid van godsdienst en levensovertuiging.

Het feit dat alleen richtingbezwaarden thuisonderwijs mogen geven, is al discriminerend. En het zou vrij moeten zijn voor mensen, om tussentijds van geloof te veranderen, en daar hun onderwijs op aan te passen. Deze beoogde wetgeving in strijd met artikel 9 lid 1 EVRM en artikel 2 van het Eerste Protocol bij het EVRM, waarin uitdrukkelijk staat dat ouders het recht hebben van geloofsovertuiging te veranderen. Dit recht brengt met zich mee dat ouders tevens het recht hebben deze nieuwe geloofsovertuiging tot uiting te brengen in het onderwijs aan hun kinderen.³ En: kinderen hebben òók het recht om naar hun eigen geloofsovertuiging te leven!

Art 10 Privacy en Art 12 Huisrecht.

Het voorstel bevat de volgende passage: “Naast het handelen van leerkrachten heeft ook de leeromgeving impact op het onderwijsleerproces.” “ Om zicht te krijgen op het bovenstaande is een bezoek van de inspectie aan de locatie waar het onderwijs plaatsvindt noodzakelijk. Indien dit de woning betreft zal de persoonlijke levenssfeer niet meer dan noodzakelijk worden aangetast, doordat alleen de ruimten waarin onderwijs wordt gevolgd zullen worden betreden.” En om dit mogelijk te maken worden thuisonderwijzers gedwongen van hun grondrecht af te zien, ‘want dan vervalt de vrijstelling’.

In het geval van thuisonderwijs vind het onderwijs plaats op vele plekken in het huis. Zelfs op school zitten leerlingen echt niet meer alleen in de klas! Dit zou voor ons betekenen, dat de inspectie elke slaapkamer zou moeten betreden, daar dat de plek is waar het thuisonderwijs ook plaats vindt. Volgens mij bezoekt de school ook de ouders niet om de huiswerkplek te controleren? En daarnaast werken tieners al veel vaker zelfstandig. Thuisonderwijs = geen school! Ook is dit een inbreuk op ons recht op “Family life”, geregeld via EVRM art 8.

Hoe kan het anders?

Huidige eis in de conceptwet	Alternatief
Bij 5b “verplichting tot verzorgen onderwijs”	Thuisonderwijs in de wet als volwaardige onderwijsvorm
Alleen bij 5b is thuisonderwijs mogelijk	Thuisonderwijs is voor alle ouders te allen tijde een mogelijkheid. Art. 5 b is niet meer nodig en kan geschrapt worden. Privacy en vrijheid van onderwijs zijn beter gewaarborgd.
Verplicht gesprek ouders en kinderen met LPA	Laat het beoordelen van het thuisonderwijs aan de onderwijsinspectie over. LPA kan ingeschakeld worden als laatste middel
Thuisonderwijs moet kopie van schoolonderwijs worden	Laat de onredelijke eis vallen dat thuisholende ouders kerndoelen moeten volgen en aan dezelfde eisen moeten voldoen als scholen. Houd daarentegen rekening met de specifieke kenmerken van thuisonderwijs en de ouders.

² Eenieder heeft het recht zich vrijelijk te verplaatsen en te vertoeven binnen de grenzen van elke Staat. Eenieder heeft het recht welk land ook, met inbegrip van het zijne, te verlaten en naar zijn land terug te keren.

³ Uit: Vrijstelling van de Leerplichtwet op grond van Richtingbezwaarden, Mr. J. Sperling, 2005

Huidige eis in de conceptwet	Alternatief
Onderwijsplan moet door ouders geschreven worden, geen hulp en voldoen aan kerndoelen	Laat het vrij aan de ouders kerndoelen te bepalen voor hun kinderen. En het moet ouders vrij zijn om evt. hulp van buitenaf te gebruiken.
Toezicht onderwijsinspectie	Wij zijn voor zelfregulering, en vinden dat het reeds bestaande keurmerk al een prima alternatief is voor een groot gedeelte van het voorgestelde toezicht.
Bezoek onderwijsinspectie	I.p.v. het verplichte huisbezoek, laat dit indien nodig plaatsvinden op een neutrale plek.
Onheldere bepalingen in de conceptwet: <ul style="list-style-type: none"> • Huisarrest / verbod op samenwerking / verbod op reizen • leermiddelen die toereikend zijn (wie bepaalt dat en waarom?) • aantoonbaar voldoende pedagogisch--didactische bekwaamheid (wat is de definitie van deze bekwaamheid überhaupt??) • algehele wantrouwen richting ouders • fysiek veilig leerklimaat (hallo, het is in huis!) 	Allemaal schrappen, omdat dit allemaal bepalingen zijn die willekeurig uitgelegd kunnen worden.
Bekostiging, leerrecht i.p.v. leerplicht.	Geef thuisonderwijzers ook hun deel waar ze recht op hebben om onderwijs goed te regelen voor hun kinderen. Ouders mag meer macht gegeven worden over hoe zij het onderwijs willen regelen voor hun kinderen.
Burgerschap, socialisatie	Richtingbezwaard betekent niet dat je je afsluit van de buitenwereld. Geef meer vertrouwen aan ouders. Uiteraard kan dit in het onderwijsplan meegenomen worden, maar met minimale toetsing, daar het niet aan de wetgever is te bepalen bij welke clubs en activiteiten kinderen aanhaken.

Tot slot

Wij zijn er helemaal voor dat thuisonderwijs een aangewezen vorm van onderwijs wordt, met bijbehorende bekostiging. Mogen wij als deze wet er komt, en als we aan dezelfde eisen van "aangewezen vormen van onderwijs" moeten voldoen, even 7,000 euro * 4 kinderen * 3 jaar alsnog vorderen van de overheid?

Dit voorstel is een gemiste kans, gaat voorbij aan de roep uit de samenleving om het stelsel te wijzigen van 'leerplicht' naar 'leerrecht'. Thuisonderwijs is juist een prima alternatief voor ouders en kinderen om passend onderwijs te bieden. De conceptwet bevat geen realistische regels ter waarborging van kwalitatief thuisonderwijs, in plaats daarvan doet de wet (nog meer) inbreuk op de rechten van ouders en hun kinderen. Het kinderrechtenverdrag is duidelijk niet gelezen door de werkgroep die deze conceptwet heeft samengesteld. Dus: in de prullenbak ermee, en nu gezamenlijk tot een beter voorstel komen wat wél draagvlak zal hebben onder ouders en thuisonderwijzers.